

Zagrożenia jakie niesie ekspansja obcych gatunków inwazyjnych:

Skutki rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych uznaje się, obok bezpośredniej utraty siedlisk, za jedną z najpoważniejszych przyczyn zmniejszania bioróżnorodności w skali globalnej. Aby skutecznie chronić rodzime gatunki roślin i zwierząt oraz zapobiegać negatywnym skutkom występowania roślin inwazyjnych gmina Kępice od 2016 roku skutecznie walczy z barszczem Sosnowskiego, a od 2021 roku z nawłocią kanadyjską oraz rdestowcem ostrokończystym.

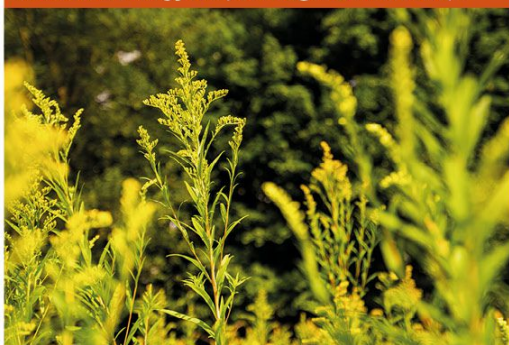
Barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*):

- Roślina zawiera związki furanokumarynowe, które tworzą mechanizm obronny rośliny przed innymi organizmami. W wyniku kontaktu z sokami barszczu skóra staje się bardziej wrażliwa na oddziaływanie promieni słonecznych (UV). Dochodzi wówczas do poparzenia skóry, powstania pęcherzy i trudno gojących się ran, które utrzymują się nawet do kilku lat. Aby zminimalizować skutki oparzeń należy przemyć ranę ciepłą wodą z mydłem i unikać promieni słonecznych przez kilka dni po kontakcie ciała z tą rośliną.
- Wydzielane związki furanokumarynowe przez barszcz, są również zagrożeniem dla zwierząt domowych i gospodarskich. Powodują poparzenia skóry zwierząt oraz ich przewodu pokarmowego.
- Kolejnym zagrożeniem jakie niosą ze sobą barszcze są pyłki. Podczas kwitnienia i owocowania, wydzielają dużą ilość toksycznych substancji w postaci aerozolu, szczególnie podczas słonecznej pogody z wysokimi temperaturami. Dodatkowo w upalne dni roślina wydziela olejki eteryczne. Jeżeli pyłki kwiatowe lub olejki eteryczne dostaną się do oczu, mogą prowadzić do powstania zapalenia spojówek, natomiast ich wdychanie powoduje trudności z oddychaniem – wyjątkowo niebezpieczne dla alergików.
- Przypuszcza się, że zawarte w barszczu związki kumarynowe mogą oddziaływać niekorzystnie na inne gatunki roślin. Jest to roślina silnie ekspansywna. Wnika do siedlisk, powodując wymieranie gatunków rodzimych, w tym licznych gatunków roślin chronionych, jednocześnie stając się rośliną dominującą na danym obszarze. Często spotykana na terenach wzdłuż rzek, strumieni, na wilgotnych łąkach czy źródłiskach.
- W szybkiej ekspansji rośliny i skutecznym zajmowaniu nowych terenów sprzyja produkcja ogromnej ilości nasion. Jeden osobnik może wytworzyć nawet kilkadziesiąt tysięcy nasion, które przemieszczają się na dalekie odległości przez wiatr, wodę, zwierzęta oraz w wyni-

ku działalności człowieka. Dodatkowo nasiona zachowują zdolność kiełkowania nawet przez kilka lat tworząc tzw. banki nasion w glebie. Barszcz wykazuje także duże zdolności regeneracyjne z podziemnych części rośliny. Zatem całkowite usunięcie gatunku wiąże się z przeprowadzeniem wieloletnich i kosztownych zabiegów.

Nawłoc kanadyjska (*Solidago canadensis*):

- Roślinę wyróżnia szeroki zakres tolerancji względem warunków siedliskowych. Szybko wnika i dominuje w zbiorowiska naturalne i półnaturalne. Masowo porasta brzozy, polany, skraje lasów, trwale nieużytki czy też pobocza dróg, tereny kolejowe i zurbanizowane. Zajmowanie nowych terenów, wynika także ze zdolności rośliny do produkcji allelopatyn – związków chemicznych, które hamują kiełkowanie, wzrost i rozwój innych roślin będących w najbliższym jej sąsiedztwie.
- Jednogatunkowe, gęste lany nawłoci prowadzą do zmniejszenia bioróżnorodności zarówno rodzimych gatunków roślin naczyniowych jak i fauny, w tym przede wszystkim zapylaczy: błonkówek (pszczoły, osy, trzmiele), muchówek (bzygi) oraz motyle i chrząszcze, które tracą swoje rośliny żywicielskie.
- Mimo, że nawłoc jest wykorzystywana jako pożytek dla pszczół, jednocześnie poprzez silnie konkurencyjne działanie względem innych roślin, będących źródłem pokarmu dla pszczół, przyczynia się do ograniczenia liczebności krajowych zapylaczy - szczególnie dzikich pszczół.
- Sadzenie nawłoci kanadyjskiej (roślin inwazyjnych) w Polsce i w Unii Europejskiej od 2012 r. jest nielegalne. Na takie działania należy mieć odpowiednie zezwolenia. Kupno miodu nawłociowego jest niekorzystne dla środowiska. Warto uświadamiać społeczeństwu, że pojedyncze wybory konsumencie są bardzo ważne i mają wpływ na środowisko. Miód nawłociowy zastąp innym, którego produkcja nie wiąże się ze szkodami dla środowiska.
- Nawłoc wpływa negatywnie również na środowisko glebowe. W wyniku akumulacji toksycznych związków allelopatycznych, czy spadku zasobności w składniki pokarmowe prowadzi do zmian właściwości gleby. Jest to przyczyną trudności lub praktycznie niemożliwe są odnowienia gatunków rodzimych, nawet małych drzew i krzewów, gdyż utrudnione jest kiełkowanie siewek.
- Nawłoc charakteryzuje produkcja dużej ilości nasion (na jednym pędzie może występować od blisko tysiąca do ponad 19 tys. nasion) oraz rozbudowany system podziemnych kłączy. Cechy te pozwalają nawłoci na szybkie rozprzestrzenianie się, stając się dominantami w zbiorowiskach roślin zielnych, szczególnie w przypadku, gdy liczebność populacji nie jest kontrolowana.

• Dużym zagrożeniem ze strony obcych gatunków inwazyjnych jest tworzenie się tzw. mieszańców z gatunkami rodzimymi. Na terenie Europy stwierdzono występowanie mieszańców pomiędzy nawłocią kanadyjską i rodzimym gatunkiem – nawłocią pospolitą (*Solidago virgaurea*).

Rdestowiec ostrokończysty (*Reynoutria japonica*):

• Rdestowiec bardzo szybko rozprzestrzenia się tworząc monokultury, które wręcz zagłuszają i przerażają inne rośliny. Poprzez bujny wzrost zabiera przestrzeń roślinom oraz wydziela substancję hamującą ich rozwój (allelopatia).

Zalety uprawy rodzimych gatunków roślin:

- Utrata różnorodności biologicznej jest największym zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania życia wszystkich organizmów i ekosystemów, dlatego tak ważne jest zachowywanie i przywracanie naturalnych siedlisk.
- Gatunki rodzime stanowią ważny element stabilnego i odpornego ekosystemu, gdzie są częścią istnienia wielu gatunków zwierząt. Harmonia między wszystkimi gatunkami tzw. równowaga ekologiczna, wpływa na ich prawidłowy wzrost, rozwój i rozmnażanie się.
- Gatunki rodzime, wykorzystywane w tradycyjnych ogrodach, mają ogromne znaczenie w zwiększaniu różnorodności gatunkowej. Podczas kwitnienia są znakomitym pokarmem dla zapylaczy. Niektóre z nich wydają owoce, z których chętnie korzystają ptaki i drobne ssaki. Tworzą miejsce schronienia i bytowania wielu gatunkom zwierząt.
- Kwitnące rośliny, byliny i trawy są doskonałą alternatywą dla krótko strzyżonych trawników, które zazwyczaj wymagają regularnego koszenia, nawożenia i podlewania. Łąka kwietna tworzona przez gatunki rodzime wzbogaca bioróżnorodność, jest miejscem bytowania i schronienia dla wielu zwierząt oraz rajem dla zapylaczy.
- Na otwartej przestrzeni: pomiędzy polami uprawnymi, sadami lub przy drogach, rośliny rodzime stanowią ostoję dla zwierząt. Dobrym sposobem na wzrost bioróżnorodności są zadrzewienia śródpolne oraz sadzenie pasów kwietnych.
- Rodzime gatunki roślin są łatwo dostępne, nietrudne w uprawie i tanie w zakupie. Doskonale przystosowane do lokalnych warunków siedliskowych, są odporne na choroby i szkodniki. Uprawa takich roślin nie wymaga stosowania pestycydów i innych środków ochrony roślin. Jeśli tylko rodzime rośliny zostaną posadzone na właściwym dla siebie siedlisku, dobrze się przyjmą, wówczas nie będą wymagały zbyt wielu nakładów pracy i środków, by je utrzymać.

• Duże i zwarte lany rdestowca obniżają różnorodność biologiczną siedlisk naturalnych i półnaturalnych, w tym ekosystemów łąkowych. Wzdłuż cieków tworzy gęste szpalery, uniemożliwiając dostęp do brzegów wód oraz rozwój innych roślin. Często spotykany również na obrzeżach lasów, przy ścieżkach leśnych, czy też na terenach zabudowanych. Rośnie wzdłuż dróg, linii kolejowych, trwałych nieużytkach, tworząc ubogie gatunkowo zbiorowiska.

• Roślina rozmnaża się głównie wegetatywnie poprzez silne kłącza, które odznaczają się szybkim wzrostem i dużymi zdolnościami regeneracyjnymi. Wystarczy mały fragment kłącza lub pędu do powstania nowej rośliny. W ciągu jednego sezonu wegetacyjnego rozmiar kłącza może powiększyć się nawet o 2,5 m.

• Rdestowiec bardzo trudno jest zwalczyć, wymaga usunięcia rośliny wraz z całym systemem kłączy, które sięgają do 3 m w głąb gleby w promieniu nawet do 7 m od rośliny macierzystej. Cechy te dodatkowo sprzyjają roślinie w opanowaniu coraz większych powierzchni.

• Silne pędy rdestowca są poważnym zagrożeniem dla budownictwa. Potrafią zniszczyć fundamenty, ściany budynku, nawierzchnię chodników i jezdni czy uszkodzić rowy melioracyjne przynosząc niekiedy ogromne straty ekonomiczne.

• Rodzime gatunki urozmaicają krajobraz oraz wpływają na estetykę danego miejsca. Często bywają elementem naszej kultury. Bliskie nam krajobrazy dają poczucie związania z miejscem zamieszkania. Wpływają na komfort i jakość życia, szczególnie w miastach, w których przestrzeń miejska narażona jest na niedostatek terenów zielonych. Zróżnicowanie kwitnących tradycyjnych gatunków roślin dynamicznie zmieniają swoją ozdobną naturę wraz z następującymi po sobie porami roku.

